

भारतीय सैन्य चीनी सैन्यापेक्षा सरस

पाच मे पासून भारतीय आणि चिनी सैन्य मोठ्या संख्येने एकमेकांसमोर उभे ठाकले आहे. लडाखमधील मिलिटरी स्टँड ऑफ कधी संपेल हे सांगता येत नाही, या भागात पारंपारिक युद्ध होऊ शकते असे काहीना वाटते.

युद्धामध्ये महत्वाचे दोन घटक असतात एक सैनिक आणि दुसरे त्यांची शस्त्रे. शस्त्रास्त्रांचा विचार केला तर चिनी शस्त्रास्त्रे आधुनिक आहेत. भारतीय लष्कराकडे असलेल्या शस्त्रांपेक्षा जास्त आधुनिक शस्त्रे चिनी सैनिकांकडे आहेत . परंतू सैनिक आणि सैन्याचे नेतृत्व करणारे अधिकारी यांचा विचार करता त्यात भारताची नक्कीच सरशी होणार आहे. यामागे अनेक कारणे आहेत.

भारतीय सैन्याला लढण्याचा रोजच अनुभव आहे. सद्यपरिस्थितीही दरवर्षी भारतीय लष्करातील साडेतीनशे ते चारशे सैनिक हे दहशतवादी विरोधी अभियान आणि एलओसी वर आपले रक्त सांडवत असतात.अर्थात आपल्या पेक्षा तिप्पट/ चौपट पाकिस्तानचे नुकसान सैन्य करते. कारगील युद्धाशिवाय आपण सियाचीन ग्लेशिअरमध्येही अत्यंत उंचावर लढाई करत आहोत त्यामुळे आपल्या सैन्याला युद्धाचा अनुभव आहे.चीनने एकच युद्ध 1978 साली व्हिएतनामशी केले ,त्यात त्यांचा पराभवही झाला .

1967 सालामध्ये सिक्कीम डोंगराळ सीमेवर भारत आणि चीन यांच्या दरम्यान जी लढाई झाली त्यात चारशेहून अधिक चिनी सैनिकांना मारले होते . 70 भारतीय सैनिकांनी रक्त सांडले. 1999 साली कारगील युद्धामध्ये अतिउंचावर युद्धात आपण पाकिस्तानला हरवले.कारगील युद्धात लढलेले अधिकारी आजही लष्करात आहेत. उदा. नॉर्थन कमांडचे मुख्य लेफ्टनंट जनरल जोशी यांना कारगील युद्धामध्ये वीरचक्र देऊन गौरवण्यात आले होते. अशा प्रकारचा अनुभव चिनी अधिकार्यांकडे अजिबात नाही.

युद्धभूमीवर कठीण परिस्थितीला तोंड देण्याची शक्ती महत्वाची

सध्या चीनबरोबरचा संघर्ष हा पूर्व लडाख मध्ये होत आहे. या युद्धभूमीवर आधुनिक तंत्रज्ञानाचा फारसा उपयोग होत नाही. इथल्या सैनिकांमध्ये ताकद, सहनशीलता, दमसास(stamina) वेगवेगळ्या प्रकारच्या कठीण परिस्थितीला तोंड देण्याची शक्ती,

कठीण परिस्थितीत तग धरण्याची क्षमता या गुणांची गरज आहे. भारतीय सैन्यात हे गुण आढळतात. आपले बहुतांश सैनिक खेड्यागावातून येतात. ताकद, चपळाई, सहनशीलता गुणांची खाण त्यांच्यात आहेच.

त्याव्यतिरिक्त भारतीय सैनिकांचे प्रशिक्षण अत्यंत कठीण असते. तुलनेत चिनी सैनिक एक वर्षाचे प्रशिक्षण घेतात त्यात 3 महिन्यांचे प्रशिक्षण हे साम्यवादी पक्षाचे उत्तम कार्यकर्ते कसे व्हावे हे असते. भारतीय सैनिक 15 वर्ष सेवा करतात, 18 व्या वर्षी सैन्यात भरती होतात 35 व्या वर्षी निवृत्त होतात. त्यानंतर आयुष्यभर त्यांना पुरेसे निवृत्तीवेतन मिळते जे चीनी सैनिकांना मिळत नाही. त्यामुळे ते कोणतेही काम करण्यासाठी, देशासाठी प्राण त्यागण्यास तयार असतात. तुलनेत चिनी सैनिक हे प्रशिक्षण घेऊन फक्त दोन वर्ष सैन्यात असतात. त्यामुळे सैन्यातून बाहेर पडल्याने रोजीरोटी साठी काय कमवायचे याची काळजी त्यांना असते. परिणामी युद्धात लढण्यास त्या सैनिकांना लढण्यात रस नाही. मानसिक युद्ध, व्हिडीयो युद्ध, नुसते शो करणे हे त्यांना अधिक रूचते.

चिनी सैन्यात अनेक दुर्गुण

सैन्यात भ्रष्टाचाराचे प्रमाण अधिक आहे. सैनिक आणि अधिकारी यांच्यात दुरावा आहे. त्यामुळे अनेक चीनी बटालियनमध्ये खटका उडतो. सैनिक आणि अधिकारी यांच्यात सुसंवाद होत नाही. परंतू भारतीय सैन्याधिकारी आणि सैनिक यांच्यातील संबंध अत्यंत उत्तम आहेत, निवृत्त झाल्यानंतरही अधिकारी, सैनिक एकमेकांशी संबंध ठेवून असतात. एखाद्या बटालियन किंवा रेजिमेंट मध्ये काही काळ एकत्र असतात. ते आपल्या बटालियन किंवा रेजिमेंटला स्वतःचे दुसरे घरच समजतात. पूर्ण आयुष्यभर त्यांची रेजिमेंट, बटालियन हीच त्यांची ओळख असते. ही मैत्री शेवटपर्यंत सुरू असते.

आपल्याकडे डोंगराळ भागात राहाणार्या अनेक जमाती जसे गढवाली, डोंगरा, गोरखा त्यांचे आयुष्य डोंगराळ भागातच काढलेले असते. भारतीय लष्करातील रेजिमेंट या लढाऊ जाती जमातींवर आधारित आहेत. या जमातींनी शेकडो वर्षे युद्ध लढली आहेत. मराठा, शीख, जाट, राजपूत अशा विविध रेजिमेंटस आहेत. अश्या रेजिमेंटस चिनी सैन्यात नाही.

चिनी सैनिकांचा सर्वात मोठी कमजोरी म्हणजे ती सतर टक्के चिनी सैनिक हे एकल कुटुंबातील आहेत. चीनच्या लोकसंख्या नियंत्रण कायद्याचा परिपाक म्हणून एका कुटुंबात एकच मूल असल्याने त्यांना युवराजासारखे मोठे करण्यात आले होते. परिणामी सैन्यात आलेल्या सैनिकांमध्ये शिस्त नाही, आरामाची जीवनशैली, कॉम्प्युटरचे गेम खेळणे, मोबाईलचे वेड ,त्याशिवाय अनेक वाईट सवयी चिनी सैनिकांमध्ये दिसून येते.

चिनी सैन्य लढवय्ये नाही

चिनी नेतृत्वाला आपले सैन्य फारसे लढवय्ये नाही हे माहिती आहे. म्हणून लढण्याची गरज पडू नये असा विचार करून त्यानंतर चीनने भारताला वेगवेगळ्या आंतरराष्ट्रीय कायद्यात अडकवून भारतिय सैन्याच्या वापरावर बंधने घातली . आता ती बंधने दुर करण्यात आली आहेत.

चिनी सैन्याचा दर्जा वाढवण्यासाठी चिनी अधिकार्यांनी विशेष प्रशिक्षण देण्याचा प्रयत्न केला .परंतू त्यात फारसे यश मिळालेले नाही.गलवान मध्ये आपले कमांडिंग अधिकारी बाबू यांच्यावर चिनी सैनिकांनी हल्ला केला तेव्हा कुठल्याही परिणामांचा विचार न करता संख्येने कमी असलेल्या भारतीय सैनिकांनी चिन्यांवर हल्ला करून त्यांना कसे रक्तबंबाळ केले हे आपण पाहिले आहे.त्यानंतर पुन्हा एकदा 29-30ऑगस्टच्या रात्री चिनी सैनिकांचे रक्त सांडवण्यात आपल्याला यश आले.

युद्धजन्य परिस्थितीत सैनिकांचे नेतृत्व सर्वात पुढे राहुन

भारतीय सैन्याची सर्वात मोठी ताकद आहे त्यांचे अधिकारी किंवा ऑफिसर्स. अधिकार्यांची परंपरा आहे की ते युद्धजन्य परिस्थितीत आपल्या सैनिकांचे नेतृत्व सर्वात पुढे राहुन करतात. त्यामुळेच दरवर्षी अनेक सैन्याधिकारी देशासाठी प्राणाचे बलिदान देतात. त्यांचे बलिदान व्यर्थ जात नाही कारण त्यांच्या पराक्रमामुळे देशाला विजय मिळतो. अधिकार्यांचे नेतृत्व नसेल तर सैनिक आपल्या पूर्ण क्षमतेने लढू शकत नाहीत. सैनिकांना लढण्यासाठी मिळणारे प्रोत्साहन, आक्रमकता ही अधिकार्यांमुळे येते, ह्याचा चिनी सैन्यामध्ये अभाव आहे. भारतीय सैनिक, अधिकारी यांची देशासाठी हौतात्म्य पत्करणाची उर्मी यामध्ये आपण चिनी सैनिकांच्या अनेक पावले पुढे आहेत.

